

Täysistunto

Maanantai 4.12.2017 klo 14.00—21.50

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain sekä eräiden kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 182/2017 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelua tästä asiakohdasta käydään kello 15.30 asti. Keskustelua jatketaan tarvittaessa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Mikäli keskustelu päättyy ennen kello 15.30, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan elikkä 3. kohtaan.

Keskustelu

14.02 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsittelemme tulevan esityksen tarkoituksena on osaltaan mahdollistaa maakunta- ja sote-uudistuksen sujuva toimeenpano. Esityksellä jatketaan vuodelta jo aiemmin säädettyjen kuntien eräitä sosiaali- ja terveydenhuollon oikeustoimia väliaikaisesti rajoittavan lain ja Paras-puitelain yhteistoimintavelvoitteiden jatkamista koskevan lain voimassaoloa. Lakien jatkamisella voidaan vaikuttaa siihen, että ennen uudistuksen voimaantuloa kunnat ja kuntayhtymät eivät tee oikeustoimia, jotka rajoittaisivat perusteettomasti tulevien maakuntien mahdollisuuksia vastata lakisääteisistä velvoitteistaan. Lisäksi Paras-puitelain mukaisten yhteistoimintavelvoitteiden jatkamisella halutaan estää toimivien yhteistyörakenteiden purkautuminen yhden vuoden ajaksi.

Esitykseen sisältyvistä kahdesta laista keskeinen on nyt ehdotus kuntien sote-oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta. Lailla puututaan kahteen merkittävään asiaan, sote-palvelujen ulkoistamiseen ja rakennusinvestointeihin. Tämä laki säädettiin ensimmäisen kerran jo viime vuonna, kun oli nähtävissä, että sote-uudistuksen lähestyessä eräissä kunnissa ja kuntayhtymissä valmisteltiin omien sosiaali- ja terveyspalveluiden tuotannon antamista yksityisten palveluntuottajien hoidettavaksi hyvinkin pitkäaikaisilla sopimuksilla. Samoin tiedossa oli, että sekä sairaanhoitopiireissä että kunnissa oli käynnistymässä runsaasti kustannuksiltaan kalliita rakennusinvestointeja.

Nuo kunnissa tehdyt ja suunnitteilla olleet sopimukset saattoivat olla jopa 15 vuoden pituisia ja osa niistä käsitti käytännössä kaikki kunnan sosiaalihuollon ja perusterveydenhuollon palvelut. Kuntia, jotka olivat tehneet laaja-alaisia sopimuksia, oli silloin noin 20.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

Lisäksi tiedossa oli muitakin ulkoistussuunnitelmia. Silloisella säädetyllä rajoituslailla halettiin rajoittaa vain sellaisia sopimuksia, joilla olisi selvä vaikutus tulevien maakuntien toimintaan. Siksi nyt voimassa oleva laki koskee kaikkein suurimpia ulkoistamissopimuksia, sellaisia, joiden osuus sote-toiminnasta on yli 50 prosenttia ja joiden kesto on yli viisi vuotta. Näihin sopimukseen edellytettiin sisällytettäväksi irtisanomisehto, jonka mukaan maakunta voi irtisanoa tehdyn sopimuksen 12 kuukauden irtisanomisajalla.

Arvoisa puhemies! Käsityksemme mukaan nuo säädetyt lait ovat toimineet osaltaan varsin hyvin asetettujen tavoitteiden mukaisesti ja näin erityisesti tuo Paras-puitelain toimintavelvoitteiden jatkaminen. Sen vuoksi siihen kohtaan nyt uudessa versiossa, täällä käsitelyssä olevassa hallituksen esityksessä, ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia, ainoastaan vuoden pidennystä.

Rajoituslain kohdalla tavoitteet eivät sen sijaan ole toteutuneet täysin odotetulla tavalla. Laaja-alaisia ulkoistussopimuksia tosin tehtiin aluksi vain parissa kunnassa, mutta nyt, kun sote-maakuntauudistuksen voimaantulo siirtyi vuodella hallituksen kesäisillä ratkaisuille, tiedämme, että se käynnisti kunnissa laajan ulkoistusten suunnittelujen ryppään. Nämä pyrittiin tekemään tavalla, johon nykyisen voimassa olevan lain säännökset eivät pureet. Tästä esimerkkinä voidaan todeta Länsi-Pohjan alueen sote-palvelujen ulkoistaminen. Kytkemällä yhteen kuntien ja sairaanhoitopiirien palvelut muodostettiin tuossa Länsi-Pohjan tapauksessa kokonaisuus, jonka laajuus ylitti selvästi sen, mitä lakia säädettäessä oli ajateltu, mutta myös muualta maasta on kantautunut tietoja huomattavan suurista ulkoistussuunnitelmista. Saatujen tietojen perusteella näyttääkin siltä, että nykyinen 50 prosentin raja on liian korkea, ja siksi rajaa ehdotetaan alennettavaksi 30 prosenttiin. Samalla lakitekstiä selkiytetään lain tarkoitusta vastaavaksi siten, että jos suunnitellaan yli 30 prosentin ulkoistussopimuksia, sopimukseen liitettävän irtisanomisehdon käytöstä ei saa aiheutua myöskään korvausvastuuta maakunnalle eikä kunnille.

Monet ovat kysyneet, onko sitten tuo 30 prosenttia sopiva raja. Joku raja pitää olla, koska osa palvelujen hankintasopimuksista on toisaalta perusteltuja, erityisesti asiakkaiden mutta myös maakunnan kannalta. Siksi pienemmät ulkoistussopimukset, esimerkiksi palveluasumiseen liittyvät, on järkevää jatkossakin mahdollistaa.

Rakennusinvestointeja ajateltiin käynnistettävän alle miljardin euron arvosta, kun rajoittamislakia viime kesänä säädettiin. Toisin kuitenkin kävi. Sairaanhoitopiirit ovat käynnistäneet noin 1,6 miljardin euron arvosta yli 5 miljoonaa euroa maksavia rakennushankkeita ja kunnatkin 0,5 miljardin euron arvosta. Lainmukaiset perusteet, investoinnin perusteltavuus ja tarpeellisuus palvelurakenteelle, eivät ole kuitenkaan mahdollistaneet palvelurakenteen ja tulevien maakuntien kannalta riittävää vaikuttamista rakentamiseen. Toki voidaan todeta, että ilman tuota nyt vielä voimassa olevaa lakia rajoittamisesta monet hankkeet olisivat toteutuneet vieläkin laajempina, ja osa hankkeista on päätenyt keskeytykseen jo suunnitteluvaiheessa osin juuri investointien rajoittamisen vuoksi. Sosiaali- ja terveysministeriön tulleista lupahakemuksista pari on hylätty ja joihinkin on tehty muutoksia käsittelyssä. Ministeriössä on vahva käsitys siitä, että hakemusmenettely siitä huolimatta, että lupia investointeihin on annettu paljon, on kuitenkin johtanut hyvään sparraukseen hakemusvaiheessa ja näin julkiseen rakentamiseen on tehty huolellisempaa suunnittelutyötä.

Mutta tässäkin, arvoisa puhemies, hallituksessa on jouduttu toteamaan, että lain kriteerit ovat aika löysät. Sen vuoksi nyt, kun sote-rakentamisbuumi on päällä, uusille käynnistettäville rakennusinvestoinneille esitetään tiukempia kriteerejä, siis nyt pyydettyille uusille luvuille, lain voimaan tultua. Investointien pitää olla välttämättömiä ja kiireellisiä, jotta niil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

le voidaan myöntää lupa nyt kaksi vuotta ennen kuin järjestämisvastuu ja siten myös taakka rakennuksista siirtyy maakunnille. Laki myös mahdollistaa ilman lupamenettelyä sellaiset rakennushankkeet, jotka ovat välttämättömiä esimerkiksi valvontaviranomaisten vaatimuksesta. Kosteusvaurioiden, homeongelmien vuoksi, joista viime viikolla tässä salissa keskusteltiin, tällaisiakin tilanteita on jo nähty ja varmasti tullaan näkemään. Muut rakennushankkeet voivat arviomme mukaan odottaa vastuun siirtymistä maakunnille.

Arvoisa puhemies! Viime kuukaudet ovat osoittaneet nyt annettavan esityksen tarpeellisuuden. Maakunta- ja sote-uudistuksen toimeenpano edellyttää, että kaikki osapuolet toimivat vastuullisesti. Ehdotettu laki korostaa tätä ja asettaa kuntien ja kuntayhtymien päätöksenteolle joitakin rajoitteita, joilla voidaan edistää uudistuksen isojen tavoitteiden toteutumista kaikkien suomalaisten parhaaksi.

14.09 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Kiitos hallitukselle tästä erittäin tarpeellisesta sote-ulkoistusten rajoituslaista. Kuntakentällä tuntuu nyt olevan paniikki päällä, ja se johtaa monenlaiseen sote-sekoiluun. Moni kunta on päätenyt ulkoistamaan sosiaali- ja terveyspalvelunsa terveysjärjestelmille, viimeisimpänä Meri-Lapissa. Terveysyritykset myös tekevät systemaattisia tarjouksia kuntien sote-kiinteistöjen ostamisesta tulevan markkina-asemansa varmistamiseksi. Kuntapäätäjien tavoitteena saattaa näissä ulkoistuksissa olla säilyttää palvelut omassa kunnassa, mutta veronmaksajille maksettavaksi tuleva lasku voi kasvaa suureksi ja tulevien maakuntien palveluiden suunnitteleminen ja järjestäminen vaikeutuu. Viimeisimpänä nähtiin käsittämätön yritys, kun Siikalatvan kunta aikoi ryhtyä Mehiläisen bulvaaniksi ja ryhtyä houkuttelemaan oululaisia asiakkaita Mehiläiselle Oulussa. Siikalatvan motiivi oli varmaankin alennuksen saaminen Mehiläisen laskustaan, ja Mehiläinen olisi päässyt betonoimaan asemiaan sote-uudistusta odotellessa. Oulun kaupunki kuitenkin riitautti asian, sillä pelkona on iso lisälasku. Haluan kiittää ministeriötä erittäin nopeasta reagoinnista tähän Siikalatvan ja Mehiläisen hämäräpeliin. Ministeriö otti nopean ja tiukan linjan todetessaan, ettei toiminta ole lain mukaista. Oululaisena veronmaksajana ja kuntapäätäjänä olen tästä ripeästä linjauksesta kiitollinen.

Arvoisa puhemies! Tämä nyt lähetekeskustelussa oleva sote-ulkoistusten rajoituslaki on siis ehdottoman tarpeellinen, mutta se ei kuitenkaan ole riittävä rauhoittamaan tilannetta maassa. Hallitukselta tarvittaisiin nyt johtajuutta ja sote-uudistusesitys, joka luo varmuutta ja vakautta epävarmuuden sijaan. Keskustavetoinen hallitus ei ole kuitenkaan tähän vielä pystynyt. Keskusta johtaa hallitusta ja sote-uudistusvalmistelua, joten teillä on iso vastuu tämänhetkisestä kaoottisesta tilanteesta ja uudistusten takkuamisesta. Keskustalla on myös yksinkertainen enemmistö esimerkiksi Siikalatvan kunnanvaltuustossa. Tätä sekoilua seurataessa herääkin kysymys, eikö edes keskustan oma kenttäväki usko sote-uudistusesitykseen. Pääministerikin on kauhistellut meneillä olevaa kehitystä, jossa yksityiset sote-jätit ottavat markkinoita haltuun. Hyvä, että olette hallituksessa heränneet tilanteen vakavuuteen, mutta miksi olette alun perin synnyttäneet tämän tilanteen ja luoneet sote-sekoilulle pohjaa? Miksi olette ajaneet sote-uudistusta, jonka päätavoitteeksi näyttää nousseen markkinoiden luominen näille samaisille sote-yrityksille?

Arvoisa puhemies! Tilanteen rauhoittamiseksi hallituksen pitäisi nyt luopua bisnesuudistuksestaan ja siirtyä takaisin sote-uudistuksen alkuperäisiin tavoitteisiin eli terveyserojen kaventamiseen, luukulta toiselle pompottelun vähentämiseen ja kustannusten nousun hillitsemiseen ja palauttaa mieliin nuo integraatiotavoitteet, mistä lähdeittiin liikenteeseen. Kalliiden ja epävarmojen yksityistämisseikkailujen sijaan tarvitaan demokraattisille maa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

kunnille aitoa valtaa päättää siitä, miten palvelut järjestetään, miten sairaaloiden välinen työnjako toteutetaan ja kuka palveluja tuottaa. Sote-uudistuksen ensisijaisena tavoitteena tulee olla laadukkaiden ja yhdenvertaisten palveluiden turvaaminen kansalaisille, ei markkinoiden avaaminen terveysfirmojen voitontavoittelulle.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen aikataulu venyy ja paukkuu. Länsimetrokin ehti valmistua ennen kuin hallitus saa aikaiseksi perustuslain mukaisen sote-esityksen. Hallituksen pitäisi kuunnella enemmän asiantuntijoita, ja nyt en tarkoita terveysfirmojen lobba-reita. Ongelmalliset ja puutteelliset esitykset eivät nauti parlamentaarista luottamusta, niillä ei ole etenemisen edellytyksiä, ja niiden palauttaminen valmisteluun synnyttää seka- vuutta, luo epävarmuutta kuntakenttään ja ennen kaikkea viivästyttää laadukkaan sote-uu- distuksen aikaansaamista. Epävarmuus — se on myrkkyä. Jo sote-uudistuksen sakkami- nen aiheuttaa ongelmia ja hajottaa palvelujärjestelmää pitkäksi aikaa. Ongelmat tulevat olemaan pitkiä ja kalliita.

Arvoisa puhemies! Hallituksella on nyt vastuu tilanteen rauhoittamisesta. Sote-ulkois- tusten rajoituslaki on kelpo hätäkeino, mutta pohjasyy on kunnissa vellova epävarmuus hallituksen sote-sekoilun takia. Sitä ei tällä lakiesityksellä valitettavasti korjata. Palautta- kaa sote sen alkuperäisiin integraatiotavoitteisiin. Nostakaa kansanterveys jälleen uudis- tuksen päätavoitteeksi. Kutsukaa koolle parlamentaarinen valmistelu. Kuunnelkaa asian- tuntijoita ja unohtakaa hetkeksi poliittinen suhmurointi. Tehdään yhdessä 100-vuotiaalle Suomelle sote-uudistus, joka kestää aikaa, on laadukas ja kustannustehokas eikä erottele ihmisiä lompakon paksuuden mukaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ehkä tässä vaiheessa käydään lyhyt debatti. Ei kovin pitkään, koska täällä on pyydettyjä puheenvuoroja ja niille myös annea- taan tilaa.

14.15 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean, että sote- uudistus tehdään sen takia, että markkinat saadaan näppeihin. Sote-uudistus tehdään sen ta- kia, että on vahvat hartiat, vahva julkinen taho vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon palve- luiden tuottamisesta niin, että jokainen saa verovaroin tuotetut yhdenmukaiset, vaikuttavat palvelut. Se, että edelliset hallitukset eivät ole kyenneet tekemään sote-uudistusta, on joh- tanut tähän nykytilanteeseen, että Helsingissä lapsiperheistä yli 70 prosentilla on vakuu- tus. Ihmiset ovat jonoissa. Rahalla saa. Ne, joilla on rahaa, menevät yksityiselle. Kunnat ul- koistavat palveluitaan.

On tärkeää, että tämä hallituksen sote-uudistus menee eteenpäin. Ja siinä ei todellakaan haluta sitä, että yritykset soittaisivat ensiviulua, vaan ne ovat mukana orkesterissa sillä ta- valla, että maakunta on kapellimestari. Me tarvitsemme yksityisiä palveluntuottajia, mutta julkisen täytyy vastata. Ja tämä lakiesitys, minkä Saarikko ja hallitus ovat nyt tänne tuo- neet, on tärkeä, jotta me estämme kokonaisulkoistukset, [Puhemies koputtaa] investoinnit, jotka eivät ole [Puhemies koputtaa] tarkoituksenmukaisia uudessa sotessa. [Puhemies ko- puttaa]

Hyvä, että tämä esitys tuli. Ehkä vielä aikaisemminkin olisi [Puhemies koputtaa] voinut tulla, mutta kiireellä käsittelemme...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No niin, arvoisa edustaja, annamme seuraavalle henkilölle vastauspuheenvuoron.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

...että ennen joulua saamme tämän käsiteltävä ja vuoden alussa voimaan.

14.16 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sarkomaata kuunnellessani ajattelin, että kokoomus on vihdoinkin ja viimein tullut koko muun eduskunnan kanssa samoille linjoille siinä, mistä sote-uudistuksessa on kysymys. Toivotavasti tämä nyt otetaan siellä keskustassakin ilolla vastaan ja todella saadaan aikaiseksi sellainen sote-uudistus, jolla voimme saada markkinat näppeihin niin, ettei valinnanvapaus laajenna sitä kenttää aivan kohtuuttomasti.

Arvoisa puhemies! On varmasti niin, että jotain on nyt tehtävä. Mutta kun hallitus on norminpurkutalkoissaan vannonut luottamuksen — ei sääntelyn — nimeen, on nyt kysyttävä, miten tässä nyt näin kävi. Alueilta tulee vahva viesti meille päättäjille, sillä siellä ei luoteta sote-uudistukseen. Tämä on nyt merkinä meille siitä, että luottamusta ei ole, ja luottamuksen varassa me sote-uudistusta haluamme eteenpäin viedä. [Puhemies koputtaa] Nyt joudumme tekemään sääntelyä lisää.

14.18 Pekka Puska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia tästä esityksestä. Olen kymmenen vuotta seurannut tätä sote-prosessia. Se on ollut surullista, kun asiantuntijoilla on pyyhitty pöytää usean hallituksen aikana. [Välihuutoja] Mutta nyt hallitusohjelman ja perustuslakivaliokunnan jälkeen on päästy pitkälle, ja lausuntokierroksen jälkeen meillä on kaikki mahdollisuudet päästä järjestelmään, jossa on vahva maakunnan kontrolli mutta jossa hyödynnetään myös yksityisiä ja jossa on valinnanvapautta ja systeemi, joka näyttää saavan väestön suuren enemmistön tuen. Ja minusta on hyvä, että tällä lailla rajoitetaan päätöksiä, joilla vaarannetaan hyvää, yhtenäistä kansallista järjestelmää, joka viime kädessä on meidän kaikkien yhteinen etu.

14.18 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä vaikuttaa siltä, että paitsi ihminen, joka on siellä soten keskiössä, kyllä siellä myös on bisnes. Ja on erittäin hyvä nyt tuoda tämä hallituksen esitys, jolla yritetään rajoittaa sitä, että kunnat tekevät ulkoistamisia ja ylimääräisiä sote-investointeja. Haluatte niitä siis rajoittaa.

Kysyisin ministeriltä: Meillä on kilpailulaki täällä eduskunnassa parastaikaa käsittelyssä. Se on talousvaliokunnassa jossakin hyllyllä. Kun siellä kilpailulaissahan on muun muassa sellainen esitys, että suuret toimijat kun tekevät yrityskauppoja, niin niistä ei tarvitse sitten ollenkaan informoida eikä tehdä ilmoitusta, niin millä tavalla tämä kilpailulaki liittyy tulevaan soteen ja missä se viipyy? Sitä ei ole otettu käsittelyyn. Perussuomalaiset ovat jättäneet siihen eriävän mielipiteen, mutta se lepää jossakin talousvaliokunnan hyllyllä. Miksi näin, ja mitä se kilpailulaki [Puhemies koputtaa] pitää sisällään?

14.19 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys on mielestäni tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen, sillä se pyrkii hillitsemään levottomuutta, joka nyt on levinnyt ja leviämässä edelleen sote-kentällä, ja tämä on vain yksi seuraus sote-prosessin sotkuisuudesta ja aikataulun venymisestä, josta hallitus saa kiittää ihan itseään. Laajat ulkoistamissopimukset hankaloittaisivat maakuntien palveluiden suunnittelua, aiheuttaisivat mahdollisesti isoja kustannuksia ja voisivat haitata tätä niin sanottua valinnanvapautta, jota hallitus sanoo lisäävänsä esityksellään.

Ja kuuntelin minäkin hämmästyneenä edustaja Sarkomaan puheenvuoroa, aivan kuten edustaja Salonenkin. Se kuulosti sinänsä hyvältä, mutta ei vastaa ollenkaan sitä, mitä hal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

litus on tekemässä tällä esityksellään: eihän tällä julkisen roolia vahvisteta vaan pikemmin-kin heikennetään ja ollaan markkinoistamassa [Puhemies koputtaa] palveluita vahvasti ja vaarantamassa sote-integraation onnistuminen.

14.21 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli hyvä, että edustaja Puska piti täällä vahvan, kriittisen puheenvuoron. Se ei ollut mitään puskista huutelua, vaan sitä todellisuutta, mihin hallitus on ajanut tämän tilanteen.

Nyt minua ihmetyttää erityisesti se, että Länsipohjan ulkoistamisen jälkeen ministeri Petteri Orpo on hyvin voimakkaasti lähtenyt kritisoimaan tätä — samaa asiaa, jota itse asiassa kokoomus niin viime kaudella kuin tällä kaudella on ajanut, sitä, että yksityisille veroparatiiseissa toimiville yritys-jäteille, tai yritys-jätteelle, ajetaan yksityistä monopolia. Meidän terveydellämme, meidän verovaroiillamme tehdään voittoja, ja niistä ei makseta edes veroja. Eikö Carunan esimerkki alueellisen monopolin yksityistämisestä soita jo kokoomuksessakin kelloja? Pannaan stoppi [Puhemies koputtaa] tälle yksityistämiselle.

14.22 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt näiden viimeisten isojen ulkoistamispäätösten jälkeen huomaan, että kansalaisilla alkaa olla erittäin iso huoli siitä, säilyvätkö terveyspalvelut edes nykyisellään. Se, mitä nyt tapahtuu, näyttää siltä, että kukaan ei enää pysty ohjaamaan tätä konetta, joka on pantu liikkeelle. Ministeriesittelyssä jäi mielestäni vielä auki se, ovatko tämän lakiehdotuksen sinällään oikeat edellytykset riittäviä, jotta tämä ohjausvoima säilyisi eikä käy niin, että astumme suureen tuntemattomaan, kun tämä hallituksen uusi malli toteutetaan.

Tarkastusvaliokunnalle on tullut asiantuntijoilta jo ennen kesää ja myös sen jälkeen erittäin huolestuttavaa informaatiota, jossa useampi asiantuntija sanoo, että nämä hallituksen säästötavoitteet ovat suuressa vaarassa, että ne eivät tule toteutumaan vaan kustannukset pikemminkin ovat kasvamassa. Tämä Länsipohja-esimerkkihän kertoo tämän kustannusten kasvuriskin käytännössä, että tehdään ratkaisuja, [Puhemies koputtaa] joissa yksittäisen toimijan kannalta voi olla järkeä mutta yhteiskunnan kannalta ei.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä debattivaiheessa vastauspuheenvuorot edustajille Essayah, Rehula ja tämän keskustelun avanneelle edustaja Sarkkiselle, ja sen jälkeen menemme puhujalistaan hetkeksi ja taas sen jälkeen jatkamme debatilla.

14.23 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä rajoituslain laajennus on nyt hätäjarru tilanteessa, jossa tuntuu, että meillä koko sote-kenttä on Suomessa aivan sekaisin, ja ei voi moittia kuntapäittäjiä, jotka paniikissa tekevät näitä ratkaisuja, kun he eivät tiedä, mihin suuntaan tätä kokonaisuutta ollaan viemässä, ja toisaalta pelkäävät, että omalta alueelta terveysasemat ja myöskin perusterveydenhuolto ovat häviämässä.

Tänä aamuna ehkä kaikkein vakavimpia viestejä tuli Huoltovarmuuskeskukselta, joka pelkää sitä, että meillä kriisi- ja poikkeusolojen valmius on myöskin heikentymässä tämän sote-uudistuksen myötä. He eivät ottaneet sinällensä kantaa tähän muotoon vaan olivat huolissaan, että tällaisenaan tämä tulee vaarantamaan Suomessa potilasturvallisuutta. He nimenomaan toivoivat, että nopeasti saataisiin aikaan nämä yksityisten ja julkisten toimijoiden samanlaiset kriteerit.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

Kun hallitus teki viime joulukuussa [Puhemies koputtaa] tämän uudistuksen terveydenhoitolakiin, niin siinä jätettiin määrittelemättä, millä ehdoilla yksityiset toimijat tulevat näille markkinoille. [Puhemies koputtaa] Olisinkin kysynyt ministeriltä, missä aikataulussa [Puhemies koputtaa] me tiedämme, millä ehdoilla yksityiset toimijat tulevat olemaan markkinoilla. Ovatko ne samat ehdot kuin julkisilla toimijoilla?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Essayah, käytitte minuutti 18 sekuntia aikaa. Meillä on minuutin aikaraja. Tästä lähtien joudun keskeyttämään omalla puheenvuorollani puhujan, jos puhe ylittää minuutin.

14.25 **Juha Rehula kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksella on tämän esityksen kautta, jossa on tavoitteena rajoittaa kuntien ja kuntayhtymien oikeustoimia, tavoite ottaa yksi nurkka tästä opposition mustaksi maalaamasta tilanteesta hankaan, ettei tuolla kentällä tapahtuisi mitään sellaista korvaamatonta — niissäkään kunnissa, joissa esimerkiksi on vahvat julkisten palvelujen puolustajat ja niiden puolestapuhujat — että mentäisiin tekemään aivan täysiä pöljyyksiä.

Toisekseen ne, jotka syyttävät hallituksen tekemisiä ja osin tekemättä jättämisiä siitä syystä, että lain valmistelu on edennyt tällä aikataululla kuin on: älkää vaatiko enää parlamentaarista valmistelua, älkääkä vaatiko enää mitään sellaista uutta, jolla varmuudella mennään tämän vaalikauden yli. Me olemme matkalla kriisivaiheeseen, ellei lakeja saada kasaan.

14.26 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin tämä esitys on valitettavan tarpeellinen. Me olemme ajautuneet tilanteeseen, jossa hätäjarrulle on kysyntää.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijat eivät tue hallituksen näkemystä siitä, että hallituksen sote-esitys vahvistaisi integraatiota tai vähentäisi kustannuskasvua. Päinvastoin: palveluketjut pirstoutuvat ja kustannukset uhkaavat kasvaa. Tämä luo epävarmuutta ympäri Suomea.

Maakunta ei valitettavasti ole kapellimestari hallituksen sote-uudistuskavailuissa. Maakunnille ei anneta itsehallintoa päättää siitä, kuinka paljon palveluista ostetaan ulkoa ja kuinka paljon tuotetaan itse, eikä edes hallintomallista. Jopa erikoissairaanhoidon asetetaan ulkoistustavoitteita, jotka uhkaavat vaarantaa julkisen erikoissairaanhoidon ja päivystyksen toteutumisen.

Arvoisa puhemies! Uudistus tarvitaan, mutta me tarvitsemme sellaisen uudistuksen, joka vahvistaa meidän palvelujärjestelmäämme, [Puhemies koputtaa] nauttii maakuntien ja kuntien luottamusta eikä luo pelkoa tulevaisuudesta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri, 3 minuuttia.

14.27 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko:** Arvoisa puhemies! On tietysti ilo tämän keskustelun kautta havaita, että hallituksen esityksellä on vahva eduskunnan tuki. Ajattelin, että tässä puheenvuorossa kuvaisin ehkä laajemminkin ajatteluani tästä monituottajuudesta, josta pohjimmiltaan on kysymys: yksityisen ja julkisen palvelutuotannon ristipaineesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

Ajattelen niin, että kilpailu on lähtökohtaisesti hyvästä, mutta tulevaisuudessa vahva järjestäjä, maakunta, luo puitteet ja säännöt vastuulliselle yrityskansalaisuudelle ja samalla kirittää eri tuottajia kustannustehokkaampaan ja asiakasystävällisempään suuntaan. Ja samalla ajattelemme niin, että kaikkea ei voi saada kerralla, ei nyt eikä heti.

Me olemme tekemässä järjestelmää, joka ottaa mojovan harppauksen kohti monituottajuutta. Se starttaa vaiheittain yhtä jalkaa maakuntien kanssa vuodesta 2020 eteenpäin. Ymmärrän, että suuryritykset hakevat nyt asemia kiinteistöjä ostamalla sekä toisaalla nykyisen lainsäädännön tulkintaa avartamalla. Markkina-asetat kiinnostavat. Mutta ei ole kestävää, jos samaan aikaan historiallisen reformin kanssa, jota kaikki suomalaiset päättäjät haluavat, julkinen valta joutuu käymään kilpajuoksua yrityselämän kanssa. Ei päättäjälle ole mielekästä samaan aikaan rajoittaa ja rajata nykytilaa, kun meidänhän pitäisi käyttää yhdessä kaikki tarmomme tulevaisuuden ratkaisujen tekemiseen, joissa on sija yrityksilläkin.

Kiinteistöjen myyntiä tai palveluiden ulkoistusta miettivä kuntapäättäjä on visaisen päätöksen äärellä tänäänkin, ehkä kokouksissa eri puolilla Suomea. Rohkaisen ajattelemaan niin, että koska maakunnan palveluverkko on jatkossakin pääsäännöltään nimenomaan markkinaehtoinen, on selvää, että ikäihmisten hoivan tai perusterveydenhuollon toimitilat ja toiminnot kiinnostavat yksityistä tuottajaa vielä maakunta-soten alkamisenkin jälkeen. Ja vakuutan, että lähipalvelujen turvaaminen kiinnostaa myös julkista tuottajaa nyt ja tulevaisuudessa melkoisen paljon.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistus syö sisäänsä paljon sellaisia yhteiskunnallisen rakennemuutoksen olottuvuuksia, joita kansakuntamme joutuisi kohtaamaan joka tapauksessa. Me emme ehkä ole yhdessä osanneet tätä tarpeeksi perustella ja käsitellä. Lähipalvelujen käsitteen muutos, ikääntyneen väestön hoivalupauksen täyttämisen vaikeus, yksityisten palveluntuottajien vahva mukaantulo järjestelmään, kaupungistuminen, teknologian ja lääketieteen kehittyminen — nämä ilmiöt ovat täällä joka tapauksessa. Puhumattakaan siitä, että kannatamme todennäköisesti täällä kaikki monikanavaisen rahoitusmallin yksinkertaistamista, terveyserojen kaventamista ja painopisteen siirtoa perusterveydenhuoltoon.

Arvoisa puhemies! Minusta tämä kaikki kuvaamani — kyllä — tällä hetkellä valloilla oleva epävarmuus, jota soten lykkääntyminen vuodella myös kentällä aiheutti, muistuttaa siitä, miksi uudistus on nyt saatava valmiiksi. Yli 20 miljardin potti elintärkeille [Puhemies koputtaa] palveluille pitää voida ohjata niin sisällöltään kuin kustannuksiltaan paremmin.

14.30 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitän vain huomiota siihen, että ministeri ei tainnut vastata yhteenkään niistä huolista, joita täällä edustajilla oli. Jos oikein huomaisin, te luitte etukäteen kirjoitetun puheenvuoron. Debatin ideahan on se, että edustajat voivat tuoda huolensa ja ministeri vastaa niihin, minkä jälkeen keskustelu menee eteenpäin. Siksi toivon, että ministeri voisi vielä saada mahdollisuuden vastata edustajien kysymyksiin.

14.31 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tehdään siksi, että pelastaisimme suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan, jotta meillä olisi sosiaali- ja terveyspalvelut, joista julkinen valta kantaa vastuun ja jotka rahoitetaan verorahoin. Mutta palveluita voivat tuottaa myöskin yksityiset yritykset. Tämä uudistus tehdään sillä tavalla, että julkinen valta laittaa nuotit ja ne yksityiset yrityk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

set, jotka tulevat tuottamaan palveluita, noudattavat niitä nuotteja. Se on iso muutos tähän nykyiseen. Nythän rahapussin paksuus määrittelee sen — esimerkiksi Helsingissä, edustaja Heinäluoma, jossa olette valtuustossa —, pääseekö esimerkiksi eläkeläinen palveluihin. Terveyskeskukset eivät riittävällä tavalla vedä. Ihmiset, kenellä on rahaa, menevät yksityiselle. Me haluamme stopin tähän, me haluamme, että jokainen on yhdenvertainen. Huomaan, että ette ole lukeneet sosiaali- ja terveydenhuollon lakiesitystä, kun käytätte täällä sellaisia puheenvuoroja. Toivon, että tulette mukaan viemään tätä uudistusta eteenpäin. [Puhemies koputtaa] Isoin riski on se, että nyt tämä uudistus epäonnistuu ja aloitamme seuraavan eduskuntakauden taas sillä, että uudistusta ei ole tehty. [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja siirrymme puhujalistaan, edustaja Andersson. — Tämä istunto viedään sillä tavalla läpi, että aika ajoin on debattia, ei käydä koko puoltatoista tuntia debattia. Hyvin valmistelluille puheenvuoroille pitää keskustelussa olla sijaa, ja sen me nyt tässä teemme. — Edustaja Andersson, teillä puheenvuoro.

14.32 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Tämä esitys on hätäratkaisu, joka on annettu tilanteessa, jossa eri puolilla Suomea ollaan tekemässä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteeseen hyvin pitkälle vaikuttavia muutoksia hätiköidysti, koska omat lähipalvelut halutaan turvata. Tämä kuntapäätäjien hätä ja huoli johtuvat vain ja ainoastaan hallituksen sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen poikkeuksellisen heikosta valmistelusta ja koko uudistusta ympäröivästä epävarmuudesta.

On käsittämätöntä, että Suomen pääministeri ja hallitus ovat vasta Meri-Lapissa tehdyn ulkoistamispäätöksen jälkeen heränneet siihen uhkaan, että yksityiset monopolit ottavat sote-kentän haltuunsa. Niin oppositio, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset kuin kokoomuksen ja keskustan omat lääkäriasiantuntijat ovat varoittaneet juuri tästä riskistä lähes koko tämän vaalikauden ajan. Oppositio varoitti Länsipohjan kaltaisten ulkoistusten riskistä jo silloin, kun eduskunnassa käsiteltiin hallituksen esittämiä muutoksia sairaaloiden väliseen työnjakoon. Juha Rehulan johdolla hallitus toi erikoissairaanhoidon leikkaukset eduskuntaan muusta sote-uudistuksesta irrallisena kokonaisuutena, ja varoituksista huolimatta hallitus on muuttanut sairaaloiden työnjakoa päivystysasetuksella, joka keskitää suuren osan leikkauksista ympärivuorokautisen päivystyksen sairaaloihin ja aluesairaaloista keskussairaaloihin. Juuri nämä esitetyt muutokset olivat Meri-Lapissa tehdyn päätöksen taustalla. Käytännössä keskustalaiset paikallis päättäjät päätyivät kannattamaan 1,1 miljardin ulkoistusta Mehiläiselle pelastaakseen paikallis palvelut keskustaministereiden ja hallituksen ajamilta erikoissairaanhoidon leikkauksilta. Eli ilmeisesti myös terveyskonserneissa on havahduttu sote-uudistusta leimaavaan epävarmuuteen. Siksi oman tulkintani mukaan suurfirmat ovat alkaneet haalia markkinaosuuksia jo tässä vaiheessa niin laajalti ja nopeasti kuin vain on mahdollista. Tämä johtaa keskustan hallitseman Siikalatvan kunnan kaltaisiin, jopa laittomiin bulvaaniratkaisuihin.

Sote-kiinteistöjen investointikiellosta johtuen myöskin monien kuntien omat uudisinvestoinnit esimerkiksi tehostetun palveluasumisen yksiköihin ovat jäissä. Yksityiset suuryritykset ostavat kuntien omistuksessa olleita yksiköitä, joista kunnat kiinteistöriskin pelossa haluavat päästä eroon ja perustavat näihin palveluasumisen yksiköitä, jotka sitten myyvät palvelunsa kunnille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

Kuinka huolissaan hallitus on siitä, että myös vanhustenhuoltoon nyt on syntymässä rakenne, joka betonoi palvelurakenteen näiden suuryritysten ehdoilla? Epävarmuuden ja heikon valmistelun jatkuessa hallituksen ainoaksi ratkaisuksi jää tämän ulkoistamisia rajoittavan lain lisäkiristäminen nopeassa aikataulussa. Jatkossa kuntien on siis sisällytettävä irtisanomisehto ulkoistamissopimuksiin, jos sopimuksen arvo on yli 30 prosenttia kunnan tai kuntayhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista. Huomioitavaa on kuitenkin, että jos 30 prosentista nyt tulee ikään kuin uusi poliittisesti hyväksytty normaali, säilyvät monin paikoin edelleen paineet ja kannustimet yhteisyritysten luomiseen. Yksityisille toimijoille voi siis tästä huolimatta edelleen eräissä palveluissa tulla asema, joka ei laadullisesti poikkea siitä, mitä määräävällä markkina-asemalla yleensä tarkoitetaan.

Hallituksen on siis turha yrittää pestä käsiään tilanteesta, jonka sen oma heikko valmistelu on synnyttänyt. Hallitus, joka Meri-Lapin kohdalla sanoo olevansa huolissaan yksityisistä alueellisista monopoleista, ajaa nyt sote-mallia, joka uhkaa tuoda alueelliset yksityiset monopolit kaikkialle suomalaisen terveydenhuollon peruspalveluihin ja osittain myös erikoissairaanhoidon.

Mutta lopulta, arvoisa puhemies, haluan myöskin vastata edustaja Sarkomaan kommentteihin siitä, kuinka tämä esitys tai uudistus hänen mukaansa tehdään jotenkin julkisen vallan ehdoilla. Tämähän ei pidä paikkaansa. Tämän uudistuksen seurauksena julkinen puoli kyllä edelleen kantaa kaikki riskit ja lain mukaan myöskin kaikki vastuut ja maksaa viulut, mutta suurimmat hyötyjät hallituksen ajamasta sote-uudistuksesta ovat kyllä nämä yksityiset terveysjätit.

Edustaja Sarkomaa väitti myöskin, että tämä uudistus tehdään pienituloisten ehdoilla, mutta käytännössä esitys tarkoittaa sitä, että hyvätuloisten, tällä hetkellä yksityisiä palveluita omaan laskuunsa käyttävien potilaiden omavastuut pienenevät. Ja kun kustannukset tämän uudistuksen myötä nousevat, miten käy pienituloisten kaupungeissa asuvien, kun maakunnilla ei ole omaa verotusoikeutta; jääkö muuta vaihtoehtoa kuin korottaa [Sari Sarkomaan välihuuto] jo valmiiksi liian korkeita asiakasmaksuja? Miten käy syrjäseutujen pienituloisille, kun kustannukset nousevat ja maakunnilla ei ole verotusoikeutta; jääkö muuta vaihtoehtoa kuin karsia lähipalveluita? Ja miten käy monista ongelmista kärsiville potilaille tilanteessa, jossa kustannukset nousevat ja maakunnilla ei ole verotusoikeutta, kun teidän ajamanne malli vähentää integraatiota entuudestaan; jääkö muuta vaihtoehtoa maakunnille kuin korottaa jo valmiiksi liian korkeita asiakasmaksuja? [Sari Sarkomaa: Vastemmistoliitto kannattaa vähätuloisille erilaisia palveluita kuin keskituloisille!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraavat kuusi puheenvuoroa koostuvat kaikkien eduskuntaryhmien puheenvuoroista. Niiden jälkeen käymme taas vähän pidemmän debatin.

14.38 **Martti Talja kesk:** Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmää Suomessa voidaan verrata vakuutusjärjestelmään. Valtio ja kunnat vakuuttavat kansalaiset, ja itse asiassa tämä vakuutusvastuu siirtyy maakunnille. Palveluntuottajina toimivat julkinen ja yksityinen taho, ja tällä hetkellä meillä on selkeästi tilanne, jossa myös kansalaisten intressi omiin vakuutuksiin elikkä vakuutuspuhjan laajentamiseen, rahoituksen laajentamiseen kasvaa. Rahoitus on tällä hetkellä kokonaisuudessaan noin 24 miljardia euroa, kun lasketaan julkinen ja yksityinen yhteen, ja itse asiassa vakuutetut maksavat tähän lisääntyvästi vakuutusmaksuja, jotta saisivat palveluja. Kokemukset muualla monituottaja-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

mallista ovat senkaltaisia, että mikäli järjestäjällä ei ole vahvaa integraatiovastuuta ja välineitä toimintojen yhteensovittamiseen, kustannukset tahtovat karata. Syntyy kilpailua palveluntuottajien välillä ja hoidon perusteet saattavat laskea ja sitten hoidon kohdentuminen on epätarkoituksenmukaista.

Eurooppalaisen kuluttajatutkimuksen mukaan Suomen terveydenhuollossa saadaan parhaat vastineet eurolle, ja me olemme kuitenkin neljänneksi parhaita myös kansalaisten arvioinneissa siitä, minkälainen meidän terveyspalvelujärjestelmämme on. Elikkä näistä lähtökohdista on varsin haasteellista maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa se, miten pystymme sitten parantamaan tätä järjestelmää. Vahvempia hartioita tarvitaan, se on selkeätä. Kunnat ikääntyvät varsinkin haja-asutusalueilla. Keskeisimpänä tavoitteena on palvelujen integraatio, jota tässäkin salissa nyt on useamman kerran tuotu esille, se, miten monituottajamalliin tuodaan mukaan palveluintegraatio. Kansalaisille tarvitaan yhtäläiset palvelut ja terveyserojen kaventamista, ja sitten palvelujen tulee olla laadukkaita.

Nyt sote-valmistelussa — jossa on tehty virheitä, se on myönnettävä — päivystyksen osalta sairaalat on jaettu kahteen kategoriaan: käytännössä yksityiset palveluntuottajat voivat leikata mitä hyvänsä ja julkisella on tiettyjä rajoitteita. Toisin sanoen päivystys- ja esimerkiksi operatiivinen toiminta on kytketty yhteen. Sote-ulkoistuksia ja -investointeja rajoittava lainsäädäntö on ollut puutteellista, ja sen osalta nyt tässä yhteydessä on lainsäädäntöön kirjoitettu tavoite. Tämä on evolutionäärinen prosessi siten, että korjataan mahdollisimman nopeasti niitä virheitä, ja tässä yhteydessä nyt on lähdetty hyvin nopeasti tälle korjaamisen tielle, jotta me pystyisimme hallitsemaan paremmin meidän sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset. Meillä on vakuutusjärjestelmä ja siellä — palaan uudelleen tähän — järjestäjällä tulee olla selkeästi hanskassa, miten palveluja tuotetaan. Sitä varten tarvitaan tietojärjestelmät, joilla pystytään hallitsemaan, paljonko kukakin palveluntuottaja on tuottanut palveluja, kenelle, mihin hintaan, millä laadulla ja millä indikaatiolla, siis vaikuttavuudella.

Tässä lainsäädännössä nyt pyritään tällä rajoituksella siihen, että tarkoituksenmukaisesti rajoitetaan turhaa kilpailua, joka heikentää sitä kansalaisten kokonaispalvelunsaantia ja jonka myötä meille tulee tarpeettomia palveluja, ja mikä olennaisinta, meidän tulisi jatkaa tätä uudistusta sillä tavalla, että myös aluetalous otettaisiin huomioon näissä uudistuksissa — se on jäänyt tässä vähemmälle huomiolle — koska se tuo työpaikkoja paikkakunnille ja sitä kautta, kun terveydenhuollon palvelut jäävät paikkakunnalle, pystytään myös tuottamaan lähipalvelut, joita kansalaiset arvostavat. He tuntevat olonsa turvalliseksi ja he saavat ne palvelut laadukkaasti ja oikealla indikaatiolla. [Jukka Gustafsson: Järjen ääni keskustasta!]

14.43 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Sarkkinen ja edustaja Andersson käyttivät kyllä erittäin pontevat puheenvuorot ja aika voimakkaasti osoittivat muita puolueita siinä, miksi ollaan tässä tilanteessa nytten. Mutta jos katsotaan vähän taaksepäin tätä sote-historiaa, [Jukka Gustafsson: Katsotaan eteenpäin nyt!] niin voidaan todeta, että tämän kymmenen vuoden aikana, jolloin Suomessa on yritetty saada sote-uudistusta aikaan, vuorotellen kaikki puolueet ovat olleet hallituksessa. Kyllä meillä kaikilla, jos ajatellaan tämän hankkeen viivästystä, on peiliin katsomisen paikka. Muttei kovin kauaa kannata katsoa peiliin, vaan kannattaa katsoa eteenpäin ja kannattaa toteuttaa tämä uudistus,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

viedä se nyt yhdessä maaliin, jotta epävarmuus tuolta maakunnista poistuu, ja tämmöistä lainsäädäntöä jatkossa tarvittaisiin.

Minusta tämä laki, jota me nyt käsittelemme, tämä hallituksen esitys, jossa muutetaan tätä rajoittamislakia sekä investointien että ulkoistamisien osalta, ei liity suoraan siihen hallituksen esitykseen, joka liittyy tähän valinnanvapauteen, vaan tämä tilanne, mikä tuolla maakunnissa, valitettavasti, on ympäri Suomea, epävarmuus tästä, kyllä johtuu paljon siitä, että tämä koko uudistus on viivästynyt. Kyllähän viime hallituskaudellakin oli omat hetkensä saada tämä eteenpäin, ja olemme varmasti kaikki siitä pahoillamme, että sitä ei saatu viime hallituskaudella eteenpäin. Olisi parempi, jos tämä uudistus olisi edennyt, ja nyt, jos joskus, se pitää toteuttaa.

Jos ajatellaan itse tätä hallituksen esitystä, niin tähän on hyvin perusteltu muutos, mikä tähän tehdään. Haluaisin kiinnittää tässä huomiota siihen, että kun 2016 tämä alkuperäinen laki oli täällä eduskunnassa, hallituksen esitys, käsittelyssä ja alkuperäinen laki hyväksyttiin, niin perustuslakivaliokuntahan otti tähän kantaa oikeastaan kahdessakin mielessä. Tällähän kajotaan tietyllä lailla perustuslain 121 §:ään, kuntien itsehallintoon, ja myös perustuslain 15 §:ään, jossa omaisuudensuojan kautta tulee sopimusvapaus. Siinä mielessä tämä on merkityksellinen myös perustuslain näkökulmasta. Mutta valiokunta silloin totesi tämän alkuperäisen lain osalta, että tämä voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Mutta se, mihin haluan kiinnittää erityisesti huomiota, on se, että perustuslakivaliokunta lausunnossaan 30/2016 totesi loppuun: "Seuranta. Perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä, että lakiehdotuksen vaikutuksia seurataan tarkoin ja mahdollisiin epäkohtiin puututaan viipymättä, jos laki tuottaa ongelmia perustuslain 6 ja 19 §:ssä turvattujen perusoikeuksien toteutumisen kannalta, laki osoittautuu muutoin toimimattomaksi taikka jos sote-uudistuksen jatkovalmistelu antaa muutoin aiheutta lain uudelleen arviointiin." Ja nythän me olemme juuri tässä tilanteessa, että sote-uudistuksen, voi sanoa, jatkovalmistelu antaa nimenomaan aiheutta uudelleen tarkastella tätä ja tehdä näitä muutoksia, joita ministeriö, hallitus nytten esittää.

Toivon vilpittömästi, että tämä lakimuutos, jota nyt käsittelemme, voitaisiin hyvin laajalla yksimielisyydellä täällä eduskunnassa nopeasti käsitellä ja hyväksyä.

14.47 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä hätäratkaisu kertoo todellakin siitä, miten sekavassa tilanteessa soten valmistelu on. Erityisesti nostan esiin sen, miten päivystystä ja sairaanhoitoa keskittävän lain onneton ajoitus on aiheuttanut kuntakentällä paniikkia, joka sekoittaa myös varsinaiseen sote-uudistukseen valmistautumista. Huolta tämänkin esityksen kohdalla kyllä herättää myös mahdollinen ristiriita kuntien perustustaillisten oikeuksien kanssa.

Tämä sekava tilanne kertoo myös siitä, että poliittiset puolueet, hallituspuolueet mukaan lukien, eivät ole sitoutuneet etenkään kuntakentällä sote-uudistuksen valmisteluun. Olen itse tuon parlamentaarisen seurantaryhmän jäsen, ja täytyy sanoa, että aika ohutta on sielläkin ollut varsinkin näiden ongelmakohtien käsittely. Mielestäni nyt tarvittaisiin teiltä, ministeri Saarikko, sellaista johtajuutta, että saataisiin näitä huolia hälvennettyä ja eduskuntapuolueita, samoin kuin kuntakentän puolueita, sitoutettua tähän valmisteluun. Kysynkin: millä tavoin vakuutate nyt tässä keskustelussa eduskuntapuolueet — ja samalla viesti varmasti menee myös kuntakentälle — että nuo soten alkuperäiset tavoitteet oikeasti saavutetaan eli tuo 3 miljardin euron kustannussäästö ja palvelujen integraatio sekä etenkin peruspalveluiden saatavuuden ja laadun varmistaminen ja vahvistaminen?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

14.48 **Arja Juvonen ps:** Herra puhemies! Sotesta saatavat arvioidut säästöt, 3 miljardia, tuskin toteutuvat. Se on noussut lukuisissa asiantuntijakeskusteluissa esille, ja päivittäinen huoli siitä, kuinka pohjaton soten kaivo on, kyllä tulee vielä paljastumaan.

On hyvä asia, että tämä lakiesitys on nyt tuotu, mutta tämä tuskin estää tai muuttaa sitä, mitä Meri-Lapissa on tehty, ja sitä valtavaa, suurta ulkoistusta, mikä siellä on tapahtunut, vai mitenkä, ministeri, tässä asiassa edetään? Myös Siikalatvan kunnan ja Mehiläisen terveysaseman perustaminen Ouluun on sekin todettu laittomaksi, elikkä kyllähän tässä on tapahtunut aivan mullistavia asioita, ja kun kissa on pois, niin hiiret hyppivät pöydillä, eli mitenkä tässä nyt näin pääsi käymään?

Täällä on nostettu esiin myös kysymykset potilasturvallisuuteen liittyen. Kyllä huolestuttaa se, parantaako tämä sote-uudistus nyt potilasturvallisuutta vai ei. On puhuttu myös siitä, että turvataan kaikille kansalaisille ne palvelut. Minä kysyisin esimerkiksi kuvantamispalveluista. Sanotaan, että rahakukkaron paksuus ei enää ratkaisisi sitä, että pääsee tutkittavaksi, mutta kyllähän me kaikki tiedämme, että esimerkiksi magneettikuvaan ei tänä päivänä Suomessa pääse. Sinne ei pääse tänä päivänä, ja uskallan väittää, että myöskään sote-uudistuksen jälkeen ei pääse, koska ne ovat kuitenkin arvokkaita kuvia. Kuka siellä sitten tekee rajauksen ja päättää, että pääseekö jatkotutkimukseen ja tavallaan sinne erikoissairaanhoidon, koska eihän meillä kuitenkaan piikki ole auki kaikille? Elikkä paranevatko ne todellakin? Tässä taas viikonloppuna turuilla ja toreilla kiersin ja kuulin kyllä todella karseita tarinoita siitä, että hoitoon ei pääse — hoitoon ei todellakaan pääse. Elikkä millä tavalla te vastaatte kansalaisille siihen, onko tämä sote oikeasti kansalaisia varten, onko ihminen siellä ytimessä, vai onko tämä puhtaasti bisnes?

14.50 **Sirpa Paatero sd:** Arvoisa herra puhemies! Laki, joka on tänään, nyt käsittelyssä, on varmaankin välttämätön, mutta on varmaan tarpeellista kysyä koko salilta, mutta erityisesti ministeri Saarikolta: miksi tämän tarve kasvaa? Mitä pidemmälle sote-uudistuksen valmistelu on mennyt, sitä suurempi tarve on tälle laille, ja kysymykseni on: miksi? Miksi epävarmuus lisääntyy, vaikka kaiketi pitäisi olla tämän tilanteen toisinpäin, siten että mitä pidemmälle valmistelu menee, sitä enemmän kuntapäätäjät ja maakunnan päätäjät luottavat siihen, että tästä tulee hyvä ja kaikkien palvelut paranevat?

Tässä uudistuksessa sille, että nämä 5 miljoonan investoinnit ovat olleet jo rajattuina, on ollut varmaan perusteita, ja ne käsittelyt valtioneuvostossa ja ne annetut luvat ovat olleet erittäin hyviä, toisin kuin tämä rajaus 30 prosenttiin 50 prosentista irtisanomisehdolla. Jo nyt yksityiset Terveystalot ynnä muut ovat kertoneet, että tämä ei rajoita heidän toimintonsa oikeasti ollenkaan, koska monenlaisia järjestelyjä sen prosenttimäärän osalta voidaan tehdä niin, että nämä yksityistämiset tulevat jatkumaan.

Se, minkä takia tämä epävarmuus on nyt siirtynyt myöskin sairaanhoitopiirien puolelle, johtuu tilanteesta vuosi sitten tuossa naapurisalisissa. Silloin runtattiin läpi säästölakina, budjettilakina erikoissairaanhoidon rajuuslaki, päivystyslaki, jossa toisilta sairaanhoitopiireiltä kiellettiin tehtävistä osan tekeminen, mutta samalla niitä ei kielletty yksityisiltä saman palvelun tuottajilta. Kiellettiin siis osalta julkisia mutta ei yksityisiltä. Tässä kohden sosiaalidemokraatit esitti sen version, että vaikka tiedämme, että tiivistämisen tarvetta on, olisi odotettu ja otettu se tähän soten yhteyteen, jolloin maakunnilla ja kuntapäätäjillä olisi ehkä ollut luottamusta hieman paremmin siihen, että kun tehdään kokonaisuutta, niin siinä samalla katsotaan tämä sairaaloiden työnjako yhdellä kertaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

Nyt tämä epävarmuus on niin suurta, että kun Kuntaliitto kysyi sairaanhoitopiirien ja kuntien asiantuntijoilta, siis niiltä ihmisiltä, jotka käytännössä tätä työtä tekevät, miten nämä alkuperäiset tavoitteet näyttävät toteutuvan, niin vastaajista yksi prosentti luotti siihen täysin. Yksi prosentti niistä ihmisistä, jotka tätä tekevät käytännössä, päivittäin, luottaa siihen, että ne hallituksen tavoitteet ja parlamentaarisestikin yhteisesti tehdyt tavoitteet toteutuvat, eli että integraatio lisääntyy, tasa-arvo paranee ja kustannukset saadaan hallintaan. Tähän luottaa siis yksi prosentti niistä ihmisistä, jotka käytännössä tätä tekevät.

Tässä on valumassa hyödyt kansainvälisille yhtiöille, ja siitä syystä koko ajan meidän demarien oma versio on ollut se, että kyllä, tarvitsemme suuremmat järjestäjät, suuremmat hartiat, mutta niin, että järjestäjä on julkinen ja tuottaja on pääosin julkinen, joka hyödyntää, niin kuin tälläkin hetkellä, kolmatta sektoria eli järjestöjä ja yksityisiä yrityksiä ostamalla niiden palveluita. Ja valinnanmahdollisuutta on mahdollisuus hyvin lisätä sillä keinolla, mikä meillä on nyt jo, palvelusetelimallia kehittämällä ja pilottien kanssa henkilökohtaisella budjetilla. Näin maltillisesti oltaisiin voitu edetä, jos oltaisiin haluttu, mutta nyt tämä hallitus ei halunnut, vaan halusi sekoittaa tähän kaiken muun, myöskin valtionhallinnon uudistuksen ja tämän valinnanvapauden ja tämän maakuntamallin, jotka ovat aivan tarpeettomia, jos me oltaisiin haluttu oikeasti tehdä sotea.

14.55 Harri Jaskari kok: Arvoisa herra puhemies! Olemme tekemässä aivan oikeaa korjausliikettä ennen tätä varsinaista lakia. Nythän tilanne on ollut vuosikausia se, että meillä on ollut tavoitteena tehdä aito valinnanvapaus perusterveydenhuollossa ja tietyillä osilla erikoissairaanhoidossa, mutta ei missään tapauksessa monopolirakennetta. Aikaisemmassa tilanteessahan näkökulma oli selkeästi julkinen monopoli, joka ei pystynyt tietyllä tavalla avaamaan, mihin kaikki ne veroeurot menevät, menevätkö ne mahdollisimman tehokkaasti. Nythän on tällainen tilanne, että julkinen puoli on yhdessä tiettyjen yksityisten, suurempien toimijoiden kanssa kenties pyrkimässä jatkamaan sitä ratkaisua, kun meidän tavoitteemme on se, että aidosti ihmiset pääsisivät valitsemaan ja sieltä kautta se valinta tulee, ja siinä on aika suuri ero. Sen takia tämä korjausliike on myöskin hyvä, mikä tässä on, eli päästään siihen aitoon valinnanvapauteen erityisesti perusterveydenhuollossa.

Nythän näytti aluksi, että opposition puolesta tätä lakiesitystä, mikä tänään on käsiteltyssä, kehuaan ja pidetään hyvänä muutoksena, mutta johtopäätökset lähtivätkin menemään väärään suuntaan.

Ensinnäkin tuli esityksenä, että nythän luodaan markkinoita suurille yrityksille. Ei, vaan ihmisille valinnanvapautta. Ei markkinoita suurille yrityksille, vaan eri toimijoille mahdollisuus toimia [Hälinää vasemmalla] ja ihmisille valinnanvapaus sitten valita näitten toimijoiden välillä.

Toinen ratkaisu. Puhuttiin, että nyt menee kustannustehokkuus aivan pieleen, jos ruvetaan tekemään näitä uudistuksia. Ei, vaan nythän on ollut se tilanne, että ei ole ollut läpinäkyvyyttä niissä kustannuksissa, ei ole pystytty tekemään vertailua siitä, miten paljon maksaa tällainen kustannus. Ei oikein ilman vertailua tätä pysty tekemään, ja se laatu ratkaisisi siinä.

Kolmantena te kritisoitte, että nythän tämä johtaa pitkiin ja kalliisiin hoitoketjuihin. Eivätkö kalliit ja pitkät hoitoketjut ole juuri nyt? Sen takiahan me tätä uudistusta olemme tekemässä, että näistä kalliista ja pitkistä hoitoketjuista päästäisiin eroon ja ihmiset saisivat mahdollisimman nopeasti palvelut esimerkiksi omaan terveydenhuoltoon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

Neljäntenä edustaja Salonen sanoi, että valinnanvapaus laajentaisi kenttää aivan kohuttomasti — siis toisi palveluja lähemmäksi ihmisiä. Siis toisi palveluja lähemmäksi ihmisiä, uudenlaisia terveydenhuoltopalveluja. Onko se teistäkin paha, että ne tulevat lähemmäksi ihmisiä?

Sitten vielä edustaja Arhinmäki sanoi, että "rahat veroparatiiseihin". Emmekö me juuri nyt ole tekemässä sitä lakiesitystä, jossa taseet läpivalaistetaan, estetään nämä sisäiset korot, ne läpivalaistetaan huomattavasti enempi kuin mitä normaalilla yrityksellä tehdään. Eikö se ole hyvä uudistus?

Nyt kun te kritisoitte tätä "häätäratkaisua", teidän mielestänne, niin sehän tehdään nykyisen lain puitteissa. Toivottavasti saadaan uusi laki mahdollisimman nopeasti täytäntöön, koska te kritisoitte nykyistä lakia. Tukekaa tätä uutta lakia ja sen saamista käytäntöön, ja saadaan parempi terveydenhuolto.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä myönnän edustaja Torviselle puheenvuoron, ja sen jälkeen käydään debatti.

14.59 Matti Torvinen sin: Arvoisa herra puhemies! Kollegat, täällä on käyty erittäin hyvä keskustelu aiheesta, ja itse jatkan asialinjalla siinä mielessä, että haluan antaa hieman armoa niille ihmisille siellä kunnissa, jotka ovat tämän päätöksen tehneet. Nyt siis käsittelemme lainmuutosta, jossa tuo irtisanomisraja pudotetaan 30 prosenttiin, ja käyn läpi suurten terveysjätien näkökulmaa tässä asiassa.

Suomalainen sosiaali- ja terveydenhuolto on ollut voimakkaassa muutosprosessissa. Tuo muutosprosessi on luonnollisesti myös yksityisten sosiaali- ja terveydenhuoltoalan yritysten mielenkiinnon kohteena. Tämä on luonut ilmapiirin, jossa yksityiset ja ulkomailta omistetut alan yritykset ovat lähestyneet kuntia, kuntayhtymiä ja johtavia poliitikkoja omien etujensa turvaamiseksi. Sopimusoikeuteen perehtyneet asianajotoimistot ovat luonnollisesti olleet terveysjätien taustalla luomassa kansainvälisille terveysyhtiöille mieluisia sopimusjärjestelmiä, ja he ovat hyvin perehtyneet tuohon lainsäädäntöön. Kuntien ja kuntayhtymien lakimiehet eivät ole kyenneet vastaamaan tähän asiantuntemukseen vaan ovat joutuneet altavastaajina myöntymään kunnille ja kuntalaisille epäedullisiin sopimusratkaisuihin.

Täällä on jo useita kertoja viitattu Meri-Lappiin ja Oulun Siikalatvaan. Tässä esimerkki on ollut terveysjätti Mehiläinen. Todellisuudessa Mehiläinen on vain yksi aggressiivisimmista voittajista keinolla millä hyvänsä tavoittelevista terveysjäteistä. Ymmärrän hyvin, että tämä hallitus aluksi määräsi yksityistämisen rajaksi 50 prosenttia. Se luotti liikaa monikansallisten terveysjätien moraaliin tässä kilpailumaailmassa. Ikävä kyllä nämä toimijat heittivät moraalinsa sijaan peliin häikäilemättömän voitontavoittelun. Nyt ollaan tilanteessa, jossa hallitus näiden häikäilemättömien toimien vuoksi joutuu rajoittamaan tiukemmin yksityistämisen piiriin siirtyviä palveluita. Tämä on erittäin järkevä ja ainoa oikea toimenpide. Nyt on sanottava: "Nyt riittää, monikansalliset terveysjätit."

Hallitus on valmistellut jättimäistä uudistusta harkitusti. Se vain ei ymmärtänyt, että terveydenhuoltoalan monikansalliset yritykset eivät Suomessa ole luottamuksen arvoisia. Nyt onneksi päästään väliin, ja pelurit joutuvat nyt asianajajien kanssa miettimään uusia kujeita ja ohjeita. Tosin luottamus on horjunut ja jopa mennyt.

Haluan ottaa tämmöisen uuden esimerkin: Kinnulan kunta alitti 50 prosentin rajan ostamalla 15 vuoden ajaksi sosiaali- ja terveyspalvelut Terveystalolta. Näin sopimukseen syn-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

tyi 1 prosentin raja. Onneksi tämä lakimuutos turvaa maakuntien toimintavapauden sosiaali- ja terveysalan huollon järjestämisessä. On myös järkevää rajoittaa rakennusinvestointeja — tuo 5 miljoonan raja. Tähän on hyvät käytännön syyt: Emme enää tarvitse massiivisia sairaalakiinteistöjä. Potilas ei ole enää kuukausia sairaalassa.

Toivoisin, että oppositio näkisi tässä asiassa sen, että kuntien päättäjät eivät ole tämän hallituksen sekoilun vuoksi — jos sitä sekoiluksi oppositio sanoo — tässä tilanteessa vaan sen takia, että suomalaiset terveydenhuoltoalan yritykset, joita työväenliike on aktiivisesti tukenut välillisesti edellisessä hallituksessa, ovat ottaneet moraalittoman asenteen ja pyrkivät rahastamaan suomalaista yhteiskuntaa. Nyt tämä hallitus sanoi, että tällainen peli ei vetele.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt alkaa debattivaihe, ja sen ensimmäisen puheenvuoron käyttää ministeri, 2 minuuttia.

15.03 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Kommentoin muutamia kysymyksiä, jotka selkeästi liittyvät tähän lakikokonaisuuteen.

Minustakin tilanne on hankala. On selvää, että hallituksen ratkaisu valmistella valinnanvapauslaki uudelleen, tehdä siitä parempi, johti lisäepävarmuuteen kentällä. Uskon, että moni meistä pystyy samaistumaan kuntapäättäjän huoleen, joka miettii lähipalvelujen turvaamista. Siksi halusin aiemmassa puheenvuorossani korostaa sitä, että kyllä hallituksen sote-maakuntauudistuksen ytimessä on lähipalvelujen turvaaminen, mutta korostin myös sitä, että tämän uudistuksen sisään kätkeytyy moni muukin yhteiskunnallinen rakenneuudistus, kuten vaikkapa digitalisaation ja terveysteknologian ja kehittyvän lääketieteen muutos, jonka varaan myös paljon näitä täällä peräänkuulutettuja säästöjä uudistuksessa on laskettu.

Arvoisa puhemies! Edustaja Paatero, viittasitte siihen, että hallitus teki ratkaisut erikoissairaaloiden välisestä työnjaosta erillisenä. Varmasti se on ratkaisu, jonka historia tulee arvioitsemaan, eikä se ole ollut helppo. Me tunnistamme tuon kivun, joka liittyy tehtävänjaon muutokseen. Samalla kuitenkin toteamme, että säästöt toteutettiin siten, että jokaisessa sairaalassa toiminnat ja siten edustaja Taljan peräänkuuluttama alue-elinvoima voi jatkaa. Totean myös sen, että vaikeita päätökset olisivat olleet joka tapauksessa, myös jos ne olisi tehty alueellisesti, ja nyt alueilla on myös sopimisen varaa.

Edustaja Räsänen kyseli parlamentaarisen ryhmän perään. Sopii oikein hyvin, ja olenkin teitä koolle kutsunut. Useampi teistä vain ilmoitti, että seuraavaan kokoukseen ei pääse. Järjestelemme uutta aikaa, ja käymme siellä mielellämme läpi juuri näitä kipukohtia. Peräänkuulutitte myös johtajuutta. Juuri siksi ministeriö halusi ottaa vahvaa kantaa Siikalatvan tilanteeseen nykyisin puitteissa myös osoittaakseen, että muiden kuntien ei ole ehkä järkevää vastaavia ratkaisuja suunnitella.

Mitä tulee yksityisen ja julkisen yhdenvertaiseen asemaan, valinnanvapauslaissa ne ovat velvoitteidensa osalta samalla viivalla asiakasmaksujen ja muiden käytänteiden osalta. Erikoissairaanhoidon leikkaustoiminnan osalta sille laaditaan vastaavat laatukriteerit ja ne tuodaan asetuksen tasolla lakiin ensi kevään aikana.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt käymme debattiin. Vastauspuheenvuoro, ensimmäisenä edustaja Marin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

15.06 **Sanna Marin sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys, joka nyt on käsittelyssä, on tarpeellinen, mutta se syy, minkä takia se on tarpeellinen, on se, että hallituksen sote-kokonaisuus on niin sekava, että kunnat ja myös nyt sairaanhoitopiirit ovat ajautuneet näihin massiivisiin ulkoistuksiin. Kävin itse Länsi-Pohjan alueella edellisenä viikonloppuna ennen kuin tämä päätös ulkoistuksesta tehtiin, ja se on juuri näin, kuten edustaja Paatero totesi, että sote-uudistuksen sekava tilanne aiheuttaa epävarmuutta, epäluottamusta. Tämän lisäksi se päivystysasetus, joka taannoin säädettiin, on aiheuttanut tilanteen, että ihmiset aidosti pelkäävät lähipalveluiden, omien palveluidensa puolesta, ja sen takia nyt hätä kädessä etsitään sellaisia ratkaisuita, että palveluja saataisiin omalle alueelle turvattu. Eli kyllä kehottaisin hallitusta edelleen katsomaan peiliin ja löytämään sieltä niitä syitä ja toivottavasti myös ratkaisuita siihen, että sote saataisiin uudelleen rai-teillensa.

15.07 **Niilo Keränen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kunnat ja alueet tekevät kokonaisulkoistuksia, se on jossain määrin ymmärrettävää, halutaan turvata oman alueen ihmisten palvelut. Mutta toisaalta, jos jonkin kunnan tai alueen palvelut ynnä kustannukset betonoidaan vuosikausiksi, se on poissa muun maakunnan käytettävissä olevasta rahasta, varsinkin kun sote-uudistukseen on sisäänrakennettu tavoite 3 miljardin euron säästöistä. Se merkitsee väistämättä sitä, että tulevina vuosina valtiovalta joutuu vähentämään maakuntien rahoitusta. Siksipä minulla onkin kysymys hallitukselle. Onko mahdollista lisätä maakuntalakiesitykseen sellaista maakuntia velvoittavaa kohtaa, joka takaa, että vähäväkisetkin alueet maakunnassa saavat äänensä kuuluviin? Ainakin tällaisella säännöksellä hälvennettäisiin kuntien nykyistä epävarmuutta.

15.08 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt huomaan, että ministeri häipyikin jonnekin. Olisin kysynyt häneltä, olisiko ollut hyvä pysyä hallitusohjelman alkuperäisessä tavoitteessa. Siinähan oli porrastettu malli, eli ensin olisi lähdetty integraatioon ja rakenneuudistukseen ja sen jälkeen katsottu rahoitusta ja valinnanvapautta. Nyt tässä on hirttäydytty keskustan ja kokoomuksen erimielisyyksiin siitä, että maakuntahallinto vai valinnanvapaus, ja kumpi tämän painin voittaa. Tämä on tietysti tosi huolestuttavaa, kun katsoo tätä alkuperäistä tarkoitusta. Hallitusohjelmassa lukee "terveyserojen kaventaminen" tarkoituksena, tässä on myös "kustannusten hallinta", mutta myös "ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden kannalta tärkeä palveluketjun saumaton kokonaisuus", ja "uudistuksen tavoitteena on vahvistaa perustason palveluita ja turvata ihmisten nopea hoitopääsy". Nyt ovat nämä ihmiset jääneet vähän vähemmälle, ja tässä on nyt kuntaa ja poliitikkoja, mutta ikävää, että ministeri ei nyt ollut paikalla vastaamassa.

15.09 **Veronica Rehn-Kivi r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on varmasti tässä tilanteessa tarpeellinen, mutta toisaalta, niin kuin täällä on todettu, se olisi ollut tarpeeton, jos asiantuntijalausuntoja uudistuksesta olisi ajoissa otettu huomioon ja muutettu suuntaa niiden mukaisesti. Nyt sote-uudistusta on ajettu eteenpäin kuin käärmettä pyssyyn, ja kunnat ja muut toimijat eivät tiedä, miten hyvän ja lähellä tuotetun hoidon käy, ja siksi lähdetään tekemään näitä hätäratkaisuja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

Värderade talman! Den här reparationsåtgärden är inte tillräcklig, utan nu är det skäl för regeringspartierna att lägga ner de ideologiska käpphästarna och bereda en reform som är bra för alla finländare.

15.10 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä sote-uudistus tehdään siksi, että jokainen suomalainen ihminen saisi yhdenvertaisesti vaikuttavat, laadukkaat palvelut — kun puhutaan peruspalveluista, mahdollisimman läheltä, ja kun puhutaan sydänleikkauksesta, se voi olla vähän kauempana. On järkevää, että tehdään viisasta työnjakoa erikoispalveluissa.

Olen kovin järkyttynyt siitä, että oppositio ja erityisesti vasemmistoliitto täällä toteaa, että heidän mielestään suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa julkiset palvelut eivät kuulu kaikille. [Eero Heinäluoma: Ei kukaan niin ole sanonut!] Tämä uudistus tehdään juuri siksi, että verovaroin tuotetut palvelut olisivat jokaiselle. Te juuri kritisoitte sitä, että kokoomus haluaa sairaanhoitajille — jotka aika usein nyt käyttävät esimerkiksi Helsingissä Kela-korvausta, pientä korvausta, joutuvat hakemaan yksityisiä palveluita, kun terveyskeskukset eivät toimi — me haluamme, että suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on sellainen, että jokainen saa verovaroin palvelut. Vasemmistoliitto oli tästä eri mieltä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuorot, ensiksi edustaja Rinne ja sitten edustaja Andersson.

15.11 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime vaalikaudella päästiin aika lähelle maalia: jäi pikkuisen ongelmaa siitä, miten nämä isommat kokonaisuudet rakennetaan, miten demokratia turvataan niissä. Ainoastaan yksi puolue koko viime vaalikauden vastusti tätä ja ajoi tämmöistä toisenlaista mallia, markkinamallia, joka nyt on johtanut määräävään asemaan tässä hallituksen mallissa. Maakuntamalli keskustalle ja markkinamalli kokoomukselle on ollut se muutos, mikä tähän valmisteluun on tapahtunut, ja se on johtanut tämän uudistuksen niistä alkuperäistavoitteista täysin väärään suuntaan. [Harri Jaskari: Ihmismalli!]

Minä olen miettinyt useaan otteeseen, miten näitä hallituksen sote-tavoitteita, niitä alkuperäisiä voisi edistää, tukea, auttaa, mutta olen tullut siihen lopputulokseen, että tälle hallituksen mallille pitää vain sanoa "ei": Ei käy tämmöinen markkinamallistaminen, markkinointien ja yritysten voittojen rakentaminen verorahojen varaan. Se ei vain käy, yksinkertaisesti. Pitää ottaa järkevä tapa, jossa julkinen sektori [Puhemies koputtaa] järjestää ja on päätuottaja ja jossa yksityinen sektori ja kolmas sektori tukevat tätä. Tämä on se oikea malli viedä eteenpäin tätä.

15.12 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän suorastaan törkeänä edustaja Sarkomaan tapaa käydä tätä sote-keskustelua puhumalla täällä täysistuntosalissa täysin omiaan muiden puolueiden kannoista ja linjauksista.

Mikäli tavoitteena olisi aidosti parantaa hoidon saavutettavuutta pienituloisten suomalaisten näkökulmasta, on ennen kaikkea kolme asiaa, jotka ovat keskeisiä:

Ensimmäinen olisi Pohjoismaiden korkeimpien asiakasmaksujen alentaminen merkittävästi nykyisestään. Me olemme Suomessa nyt tilanteessa, jossa 400 000 sosiaali- ja terveydenhuollon maksua menee ulosottoon, niin kuin viime vuonna tehtiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

Toiseksi, keskeistä olisi ohjata lisää resursseja terveyskeskuksiin, julkiselle puolelle, jotta saadaan jonot lyhenemään.

Kolmanneksi, moniongelmaisten pienituloisten näkökulmasta integraation toteuttaminen on aivan keskeistä, jotta hoitoon pääsy helpottuu erityisesti silloin, kun on tarvetta käyttää monenlaista palvelua ja monenlaisten asiantuntijoiden apua.

Teidän esityksenne johtaa siihen, että kustannukset nousevat tämän markkinaehtoistamisen takia ja sen takia, [Puhemies koputtaa] että hyvätuloisten omavastuut alenevat. Miten käy pienituloisten, kun kustannukset nousevat... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.13 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä Meri-Lapin tilanne osoittaa sitä, että yksityinen haluaa vallata nurkkaa erikoissairaanhoidosta, mikä on nimenomaan kokonaisuudessaan päivystyksen ylläpitämiseksi äärimmäisen hankalaa. Kysyisin nyt: Voiko, itse asiassa Meri-Lapissa, yksityinen palveluntuottaja huolehtia päivystyksestä laisinkaan? Kuka vastaa komplikaatioiden hoidosta, kun siellä leikataan ja niin edelleen tai hoidetaan konservatiivisesti? Ja miten käy henkilökunnalle?

Itse asiassa sopimuksessa todetaan, että henkilökunta siirtyy vanhana työntekijänä tämän sopimuskauden ajan. Sen jälkeen työnantajalla on aika lailla yksipuolinen määräämisoikeus siihen, noudatetaanko uutta sopimusta, jossa saattaa perushoitajien ja lähihoitajien palkkataso laskea 9 prosenttia EVAn tutkimuksen mukaan.

Nyt hallituksen tulee pikaisesti määritellä kuntien omistuksessa olevien tilojen kohtalo, miten niitä tullaan käyttämään, minkälaisessa kompensaatiossa niitä turvataan, [Puhemies koputtaa] jotta omistus ja tasearvo säilyisivät.

15.14 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän ministerin kiireet, mutta olisi toki ollut todella hyvä, jos hän olisi pystynyt olemaan tämän debatin loppuun saakka, sillä kyllä tästä sote-uudistuksesta on nyt aika suuri hätä tässäkin salissa, että millä tavalla tämä saadaan oikeasti maaliin. En usko, että tässä salissa on ketään, joka toivoisi sote-uudistuksen kariutuvan, sillä kyllähän uudistus on välttämätön. Nykyrakenteilla ei pystytä väestön ikääntyessä turvaamaan palveluja tulevaisuudessa kaikille tasavertaisella tavalla.

Täytyy sanoa, että suren kyllä tavattomasti niiden alkuperäisten tavoitteiden osalta, jotka muun muassa viime kaudella rakennettuun sote-malliin esitettiin ja jotka myös nykyinen hallitus on todennut tarpeellisiksi, [Puhemies koputtaa] että me emme ole pystyneet sitä mallia viemään. Silloin oli tämä viiden sote-alueen malli, ei ollut tätä maakuntamallia eikä markkinamallia... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.16 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen markkinamallisen sote-uudistuksen vaikutukset ovat kyllä äärettömän huolestuttavat. Kun me katsomme hallitusohjelman kirjauksia, niin oikeastaan tämän kahden vuoden ajan isot, monikansalliset yritykset ovat koko ajan vallanneet markkinoita yhtä enemmän. Tämä on oikeastaan hallituksen signaali ollut siinä suhteessa, että on avattu ja avataan markkinoita miljardikaupalla. Jos mietitään: Vakuutusyhtiöt perustavat omaa sairaalatoimintaa. Jos me katsomme vanhusten asumispalveluita, esimerkiksi omassa maakunnassani Pirkanmaalla, niin isot, monikansalliset hoivayritykset saavat koko ajan kokonaisulkoistuksia kaikista pienimmistä maakunnan kunnista, joissa heille luvataan, että lähipalvelut pidetään ja he

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

huolehtivat alueen vanhusten asumispalveluista. Että kyllä jonkinnäköistä rajoitusta tarvitaan, ja tämä Länsi-Pohjan esimerkki on vain jäävuoren huippu [Puhemies koputtaa] tästä kehityksestä, jonka te olette antaneet jatkua ja jatkua edelleen.

15.17 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hevonen on päässyt nyt jo niin pahasti laukalle, että sen kiinni saaminen on todella vaikeata. Viime heinäkuun alussa, viisi kuukautta sitten, kun hallitus päätti vuoden lisäajasta tälle valmistelulle — mikä sinänsä monen asian osalta oli tarpeen — samalla olisi pitänyt lyödä länget kaukiaan, ettei tällaista tilannetta olisi päässyt syntymään kuin Länsi-Pohjassakin tapahtui. Silloin jo tiedettiin, että suunnilleen jokaisen kunnanjohtajan pöydällä oli jonkun ison terveysyhtiön tarjous, houkutteleva tarjous niin kuin tiedämme, minkälaisia ne olivat. Ja lisäksi sitten näitä pieniä alan yrityksiä nämä isot ostavat koko ajan. Eli tämä kehitys oli täysin tiedossa, ja hallitus pani kädet taskuun ja odotti, ja nyt vasta jouluruuhkassa tulee edes tämä laki, joka tarvitaan toki pikaisesti.

15.18 Eero Suutari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on sanottu, että tässä Meri-Lapin tapauksessa olisi kysymys jostakin markkinatalouden ongelmista, mutta minun mielestäni siellä on kysymys nimenomaan siitä, että siellä koettiin, että heiltä vietään erikoissairaanhoidon ja että perusterveydenhuolto osittain vähenee. Elikkä ongelma on siinä, että olisivat kauempänä olleet nämä palvelut myöhemmin. Minä ymmärrän itse kainuulaisena — siellä varmasti olisi tapahtunut samantyyppistä liikehdintää, jos siellä olisi keskussairaala esimerkiksi uhattu jollakin tavalla vielä amputoida siitä, mitä se tällä hetkellä on. Sieltä lähtee se tarve. [Vasemmalta: Juuri näin!] Elikkä nyt täytyy ymmärtää se, että ei tässä mikään markkina ole se, joka tarjoaa niitä, vaan siellä on imua olemassa paikallisesti.

Jos ajatellaan tätä ulkoistamista, josta tässä on kysymys, niin siinä on kunta tai maakunta myös mukana ja siellä on tietoa olemassa. [Puhemies koputtaa] Esimerkiksi Puolangan kunta on pystynyt hankkimaan samat terveyspalvelut kuin muut kainuulaiset kunnat parikymmentä prosenttia halvemmalla, [Puhemies koputtaa] kun yksityinen ne hoitaa, ja... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.19 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä rajoituslakikeskustelussa on varsin usein viitattu myös kotiseutuuni Kemin—Tornion alueelle ja Meri-Lapin tilanteeseen, ajattelin, että voin muutamalla sanalla kommentoida myös sitä, vaikka se ei nyt kyllä suoranaisesti liity tähän lakiin. Jos tämä laki tulee vuodenvaihteessa voimaan, niin sehän ei tule enää hidastamaan sitä, mitä Meri-Lapissa valtuustot ovat päättäneet. Siellä valtuustojen päätökset totta kai etenevät omassa prosessissaan. Toki sitten Lapin sisällä varmasti kannattaa käydä neuvotteluja ja miettiä, miten tilanteesta voitaisiin päästä ulos. Mutta ratkaisukin on olemassa valtiovallalla. Se voisi olla sen kaltainen, että kun terveydenhuoltolaki joka tapauksessa tulee keväällä päivitettäväksi, niin siinä jokaisen keskussairaalan täytyy toiminnot turvata perus- ja erikoissairaanhoidon osalta. Ei kai ole ollut missään vaiheessa tarkoitus, että yksikään keskussairaala Suomessa heikkenisi tai katoaisi kartalta. Eli tämä asia pystytään hoitamaan valtion toimesta, jos halua on.

15.20 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Tämä laki on todella tarpeellinen, mutta kuten sanottu, tämä on kyllä nyt hätäjarrua, mutta hyvä, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

se edes tässä kohtaa on otettu käyttöön. Tietysti kysymys kuuluu: miksi tähän tilanteeseen on jouduttu? Ja kyllä tässä on varmasti jokaisen katsottava peiliin, niin kuin tuli eteen, koska me yhdessä jaamme nämä sote-uudistuksen tavoitteet ja näemme sen tarpeen, mutta valitettavasti jokainen on halunnut tuoda aina uudistukseen omat sivuagendansa, ja tällä kertaa ne ovat tämä maakuntahallinto ja laaja valinnanvapaus, ja sen takia tätä sotea ei ole vielääkään saatu valmiiksi.

Hätä ja paniikki kuntakentällä on kyllä suuri. Siellä on huoli lähipalveluista. Toisaalta monet kunnat ovat taloudellisesti heikossa tilanteessa, ja houkuttelevat tarjoukset kyllä kiinnostavat kuntia. Eivätkä ne koske vain pelkästään palvelujen myyntiä, sillä nythän nämä suuryritykset siellä ovat myös heikkokuntoisia kiinteistöjä ostamassa, [Puhemies koputtaa] ja käytännössä ne haluavat ostaa markkinaosuuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro edelliseen, edustaja Lohi.

15.21 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Mikkonen tässä totesi, että eri puolueet ovat halunneet tuoda sivuagendoja, ja viittasi maakuntahallintoon. Haluaisin todeta, että viime vaalikaudella, kun perustuslakivaliokunta antoi kaksikin lausuntoa silloisista sote-uudistuksista, se totesi nimenomaan, että paras tapa kansanvallan kannalta ja monessakin mielessä on järjestää nämä sosiaali- ja terveyspalvelut maakunnallisella mallilla. Ei tämä ole mikään sivuagenda, vaan tämä on nimenomaan se malli, jota on suositeltu ja josta poikkeavaan malliin perustuivat nämä aikaisemmat yritykset, jotka sitten kaatuivat.

Se on kuitenkin tunnustettava, että huoli tuolla maakunnissa, paikallisilla tasoilla, on aito ja aiheellinenkin siitä, että palvelut säilyvät, ja sen takia siellä ollaan tehty ratkaisuja, jotka eivät välttämättä kokonaisuuden kannalta ole parhaita mahdollisia. Nyt pitääkin luoda täältä, tästä talosta ja tästä salista, sellainen näkymä, että yhdessä annamme viestin, että tämä uudistus viedään maaliin ja se malli on nimenomaan maakuntamalli.

15.22 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus siis hätäjarruttaa, mutta tuntuu siltä, että tämä hätäjarrutus tapahtuu vuoristoisella tiellä jäisissä olosuhteissa. Tämä hallituksen sote-bussi on kyllä hyvää vauhtia suistumassa tieltä kokonaan pois.

Meille on käynyt tähän mennessä ilmi, että ei ole mitään takeita, että tämä laki riittää lopettamaan nämä ulkoistukset. Tähänhän sisältyy jo valmis porsaanreikä, joka on tämä 30 prosentin omistusosuus, jota ryhdytään seuraavaksi käyttämään, niin kuin yksityiset terveysyritykset ovat jo sanoneet. [Sari Sarkomaan välihuuto] Ja samaan aikaan maakunnissa lisääntyy epävarmuus, kuka joutuu maksumieheksi, kun näitä taloudellisesti järjestömiä 15 vuoden sopimuksia tehdään ja sinne tulee valtaiset sakot mukaan. Pahaa pelkään, että tämä ei enää ole hallituksen käsissä.

15.23 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olisin kahteen asiaan kommentoinut.

Tässä edustaja Nurminen sanoi, että tuodaan markkinamallia tänne Suomeen ja Pirkanmaalle. Sattumoisin Pirkanmaalla oli valinnanvapauskokeilu, jossa osa terveysasemista oli valinnanvapauden piirissä, osa ei. Ero oli aika huikea niitten välillä palvelutasossa. Keski-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

määrin niissä, jotka eivät olleet siinä valinnanvapauskokeilussa, oli noin 30 päivää, että pääsi lääkärille — toisessa oli kaksi päivää. Olisiko järkevää miettiä, että tällainen valinnanvapaus voisi olla jopa hyödyllinen ja positiivinen asia?

Ja toinen edustaja Anderssonille: Teidän väitteenne on siis se, että nyt ne pienituloiset, keskituloiset, kaikki suomalaiset, jotka näkevät, että tässä julkisessa terveydenhuollossa vaikkapa kestää lääkärille pääsy 30 päivää, ja sen seurauksena menevät sinne yksityisille, että saisivat palvelun nopeasti — te sanotte nyt näin — eivät suunnilleen olisi [Puhemies koputtaa] oikeutettuja saamaan vähän edullisemmin parempia palveluita. Te sanotte, että se on törkeää...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Jaskari, nyt siirtyy edustaja Tolppaselle.

...vaikka he maksavat verojakin.

15.24 **Maria Tolppanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä nyt sitten haluaisin tietää, kahden päivän sisällä kun pääsee lääkäriin, mitä se maksaa ja kuka sen maksaa. Se on hyvä, että lääkäriin pääsee silloin, kun sitä tarvitsee ja pitää päästä heti, mutta se on vuorevarma asia, että se maksaa ja se tulee nostamaan perusterveydenhuollon hintaa. [Harri Jaskari: Siis eivät lääkärit ole syypäitä siihen!] Ihmiset eivät pääse sen takia, että rahat eivät riitä.

Sen lisäksi haluaisin esittää yhden kysymyksen, josta ihmettelen, että sitä tässä yhteydessä ei ole vielä yhtään kertaa käsitelty: Millä tavalla tässä uudistuksessa tullaan hoitamaan suomalaisten hampaat? Kuka hoitaa koululaisten hampaat? Kuka hoitaa vanhusten hampaat? Kuka hoitaa köyhien hampaat? [Sari Sarkomaa: Se lukee lakiesityksessä!] Kela niitä ei hoida. Hammaslääkärit hoitavat, mutta kuka maksaa? Myöskin senhän pitäisi liittyä tähän samaan asiaan. Se on myöskin sellainen asia, jollei sitä hoideta tässä yhteydessä, että se tarkoittaa, että me palaamme 50-luvulle ja saamme hammasmädän ja muut vastavat suun taudit jokaiselle riesaksi. Tätäkö te tahdotte?

15.25 **Juha Rehula kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Gallupkannukseltaan suurimman oppositiopuolueen puheenjohtaja sanoo, suora lainaus: "Sille pitää sanoa 'ei'." Samalla kyseinen henkilö tässä salissa sanoo, että tämä epävarmuuden aika jatkuu, ja se kiihtyvällä vauhdilla tapahtuva perustason palvelujen rapautumiskehitys saa siis jatkoa. [Sari Sarkomaa välihuuto] Ihmiset jonottavat, ihmiset odottavat, ihmiset maksavat.

Edustaja Heinäluoma kysyi, kuka on maksumies siinä tilanteessa, että tehdään 15 vuoden sopimus ja valinnanvapauslainsäädäntö tulee voimaan. Kyllä se on se kunta ja kuntayhtymä, joka maksaa, viime kädessä. Ihmisellä on valinnanvapaus.

Ja sitten loppuun on pakko sanoa erääseen puheenvuoroon kommentti: Kyllähän tällä hetkellä on käynnissä puhdas markkinoiden osto häikäilemättömällä tavalla. [Antti Rinne: Kyllä!] Ne sopimukset, joita tällä hetkellä kunnat tekevät [Puhemies koputtaa] näitten kimalaisten ja pörriäisten kanssa: huh huh.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän tässä debattivaiheessa tämän sovitun aikaikkunan puitteissa vielä vastauspuheenvuorot edustajille Andersson, Rinne ja Sarkomaa, ja sitten aika on täynnä.

15.27 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kertaan nyt vielä keran kokoomuksen edustajille sen, miksi tätä uudistusta ei tehdä pienituloisten potilaiden ja asiakkaiden ehdoilla. Kuten sanoin, hoidon saavutettavuuden parantamisen näkökulmasta on kolme keskeistä asiaa, mitkä pitää ratkaista. Ensimmäinen on Suomen liian korkeat asiakasmaksut, toinen on liian pitkät jonot julkisiin terveyskeskuksiin, ja kolmas on puuttuva integraatio niin sosiaalihuollon ja terveydenhuollon kuin erikoistason ja perustason välillä.

Miksi tämä uudistus ei tuo ratkaisua näihin ongelmiin? Sen takia, että asiantuntija-arvioiden mukaan kustannukset saattavat kasvaa 3 miljardia. Siis useita miljardeja — ja kun maakunnille ei anneta verotusoikeutta, ei heille jää mitään muuta mahdollisuutta kuin karsia palveluita tai korottaa asiakasmaksuja. Riippumatta siitä, miten käy, tämä on selkeä heikennys suomalaisten pienituloisten näkökulmasta. Kolmantena tekijänä tämä uudistus vähentää integraatiota nykyisestä, ei paranna sitä, mikä tarkoittaa, että minkäänlaisia [Puhemies koputtaa] järkeviä kustannussäästöjä ei tulla saamaan aikaiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No niin, ja nyt 10 sekunnilla ylittyi. Edustaja Rinne, teillä vastauspuheenvuoro.

15.28 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Useat asiantuntijat ovat todenneet, että tämän uudistuksen kustannukset avaavat markkinoita yksityisille yrityksille vajaan 10 miljardin euron edestä. Useat, lähes kaikki, asiantuntijat ovat todenneet, että tämän hallituksen esityksen mallin mukaisesti nostetaan, ei leikata, tulevia kustannuksia, niin kuin oli tarkoitus tehdä 1,5—4 miljardilla. Tämä kaikki tulee johtamaan... Saattaa olla, että alkuvaiheessa käy niin kuin täällä edustaja Jaskari totesi, että jossakin palveluitten saatavuus paranee hetkeksi aikaa, mutta lopputulos tästä hallituksen mallista tulee olemaan se, että tämä homma tulee niin kalliiksi, että joudutaan leikkaamaan palveluista, joudutaan nostamaan asiakaspalvelumaksuja, ja se tulee lisäämään suomalaisessa yhteiskunnassa merkittävästi eriarvoisuutta. Hallituksen malli lisää eriarvoisuutta, ja sen takia sille mallille pitää sanoa ”ei”. Mutta pitää viedä sote-uudistusta eteenpäin tavalla, jossa julkinen sektori järjestää ja pääasiallisesti tuottaa palvelut [Puhemies koputtaa] kolmannen sektorin ja yksityisen sektorin tuella.

15.29 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nykyinen lainsäädäntö on mahdollistanut sen, että yksityiset yritykset voivat toimia vastoin sitä, minkä julkinen valta näkisi parhaaksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden suhteen. Siksi tämä uudistus tehdään. [Kristiina Salosen välihuuto] Jatkossa on leveämmät hartiat, maakunta vastaa erikoissairaanhoidosta, perusterveydenhuollosta, sosiaalipalveluista, maakunnalla on rahat. Maakunta tekee ne hoitoketjut, joilla integroidaan eli tehdään ne hyvät hoitopolut, se on merkittävä uudistus. [Li Anderssonin välihuuto]

Se, mitä edustaja Andersson totesitte, ei pidä paikkaansa. Tässä laissa on merkittävät pykälät, joilla ne hoitopolut saadaan kuntoon, ettei ihmisiä pallotella. [Antti Rinne: Sairaanhoidajat ja lääkärit ovat eri mieltä!] Jos yksityinen tuottaa palveluita ja saa julkista rahaa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

sen täytyy noudattaa samoja pykäläitä kuin julkisen tuottajan, [Puhemies koputtaa] eli markkinat laitetaan tällä tavalla näppeihin.

Paljon tässä esityksessä on vielä tehtävää, ettei synny oligopoleja, niitä me emme halua. Toivon, että ministeri Saarikko tekee kaikkensa, että henkilöstö pääsee tämän uudistuksen toimeenpanoon. Siinä on alueilla selkeitä puutteita. [Puhemies koputtaa] Uudistuksen vaikutukset ratkaistaan toimeenpanossa, ja siinä pitää olla henkilöstön nykyistä vahvemmin mukana.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Keskustelu keskeytetään. Keskustelua jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 15.30.

Keskustelua jatkettiin kello 21.41.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä istunnossa keskeytetyn asiakohdan 2 käsittelyä.

21.41 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Päivällä aikaisemmin käsitelimme siis niin sanottua rajoituslain tiukennusta, joka liittyy sosiaali- ja terveystalouden palveluiden nivelvaiheeseen ja siihen muutokseen, kun uudistus nyt etenee. Vaikka tuohon itse rajoituslakiin ei niin paljon olisikaan tässä vaiheessa sanottavaa — se lakimuutoshan on erittäin tekninen, ainoastaan kaksi pykälää kaiken kaikkiaan kuuluu siihen lakiin, edelliseen kuusi, ja suurin asia tietenkin on se, että kuntien kokonaisulkoistuksissa se ulkoistamisraja tippuu 50 prosentista 30:een — niin kuitenkin kun tuossa keskustelun aikana jopa ministeri omassa esittelypuheenvuorossaan otti esille oman kotiseutuni Kemin—Tornion alueen, Meri-Lapiksikin kutsutun Lapin kulman, ja siellä äskettäin tapahtuneen valtuustojen yhteispäätöksen perustaa yhteisyritys Länsi-Pohjan keskussairaalaan, niin koen, että alueen kansanedustajana minulla on oikeus ja velvollisuus kertoa vähän siitä, miltä tilanne näyttää tuon seutukunnan ja Lapin kannalta.

Arvoisa puhemies! Kaikki kuntapäätäjät haluavat tietenkin puolustaa oman kotiseutunsa palveluita. Ja niinhän oikeastaan mekin tässä salissa teemme, haluamme puolustaa oman kotimaakuntamme, vaalipiirimme palveluita ja ajaa niitä asioita, jotka meidän ryhmillemme, poliittisille puolueille ovat tärkeitä.

Yhteisymmärrys on varmasti siitä, että sosiaali- ja terveystalouden uudistus täytyy tehdä. Jos se olisi helppo, se olisi varmasti tehty jo aikaa sitten. Ja itse asiassa tämä keskustahallitus on kaikista pisimmällä tuossa sote-uudistuksessa, tällä kertaa pidemmällä kuin kukaan muu aikaisemmin. Kokonaisuuteen kuuluu yli 40 lakia, ja vain yhdessä niistä on ongelmia, joidenka takia sitten koko uudistus on viivästynyt, ja se liittyy valinnanvapautteen. Olen kuitenkin vakuuttunut ja varma, että hallituskin vielä ennen vuodenvaihdetta, toivon mukaan, pääsee yhteisymmärrykseen myös siitä valinnanvapaudesta. On kuitenkin kestänyt se tilanne, että niin kauan kuin ei sosiaali- ja terveystalouden uudistusta saada tehtyä pitkäjänteisesti, terveyserot Suomessa jatkavat kasvuaan ja palvelut keskittyvät, harvaan asutuilla alueilla ne menevät kauemmas ja toisaalta siellä, missä on paljon ih-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

misiä ja paljon palveluita, kyllä saattavat jonotkin olla varsin suuria eikä palveluiden ääreen siltikään pääse.

Valitettavasti tässä keskustelussa, arvoisa puhemies, menee sitten kuitenkin sekaisin sosiaali- ja terveystalouden uudistus sekä hallituksen säästöt, joista sovittiin hallitusneuvotteluissa lähes kolme vuotta sitten. Näillähän ei ole varsinaisesti mitään tekemistä toistensa kanssa, vaan hallituksen säästöt liittyvät talouden tasapainottamiseen ja siihen sopimukseen, mikä puolueiden kanssa tehtiin. Ja nythän talouden käänne on tapahtunut, joten sikäli talouspolitiikan linja on varmasti ollut oikeasuuntainen, kun työllisyys paranee.

Suurin yksittäinen säästö kohdistettiin kuitenkin erikoissairaanhoidon, 350 miljoonaa, ja erittäin surullinen olen siitä, että sosiaali- ja terveysministeriö päätti tuon säästön saadakseen aika rankalla kädellä keskittää erilaisia toimintoja sen sijaan, että olisi mietitty, miten niiden olemassa olevien palveluiden ja palvelurakenteiden sisällä voidaan tehdä tehostamista ja säästöjä. Jos ajatellaan vaikkapa omaa kotimaakuntaani Lappia, jossa on kaksi keskussairaala, niin yksistään sillä, että näiden keskussairaaloiden erikoissairaanhoidon hoitajaksot yhdenmukaistettaisiin, saataisiin 12 miljoonan euron säästö. Sen sijaan se säästö, mikä valtiovalta on lahjoitettu vaikkapa Lapin maakunnalle, on 16 miljoonaa euroa. Elikkä ei suinkaan tarvitse lakkauttaa joitakin osastoja tai puhumattakaan viedä erikoissairaanhoidon kauemmas, vaan me voimme ainoastaan parhailla käytänteillä päästä jo hyvin lähelle niitä säästötoiveita ja tavoitteita, mitkä on asetettu. En tiedä sitten, eikö tämä ole vakuuttanut valtiovarainministeriön virkamieskuntaa, joka tuntuu välillä kyllä olevan varsin suuressa asemassa, kun puhutaan oikeastaan minkä tahansa hallinnonalan säästöistä.

Olisi kuitenkin tärkeää, että nyt keväällä, kun terveydenhuoltolaki uudistetaan, hallitus ja valtiovalta antaisi selkeän signaalin tällaisista kahden keskussairaalan maakunnista, kuten vaikkapa Lappi tai Etelä-Savo — jotka ovat poikkeuksellisia, kun kaikilla muilla maakunnilla on ainoastaan yksi keskussairaala — ja että siinä yhteydessä kaikki keskussairaalat jatkavat aivan normaalisti perus- ja erikoissairaanhoidon päivystävinä yksikköinä. Tästä on ollut ihmeellisesti epäselvyyttä, mutta ei minun käsittääkseni siitä pitäisi olla epäselvyyttä. Se täytyy olla keskustan ja hallituksen linja, että jokainen keskussairaala jatkaa, ja silloin se kyllä veisi pelkoa pois näiltä alueilta, joilla on pelätty erikoissairaanhoidon karkaamista kauemmaksi. Elikkä halutessaan, jos hallitus on huolissaan vaikkapa tästä Mehiläisen yhteisyrityksestä, hallituksella olisi kyllä mahdollisuus ja keinot se estää sillä, että jo tässä vaiheessa, kun maakunnan sisällä Lapissa jälleen neuvotellaan, hallitus ilmoittaisi tulevansa tämänkaltaista terveydenhuoltolain muutosta.

21.47 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Kyllä tämä venyvä ja paukkuva sote-uudistus on vielä tässä muuttuneessakin versiossaan vaikeuksissa. Sellaisia viestejä kuuluu kautta maan, että käsitykset nyt tällä uudellakin lausuntokierroksella tästä uudistuksesta ovat hyvin ristiriitaisia eivätkä asiantuntijatkään tunnu ymmärtävän, mistä näissä muutoksissa oikeastaan puhutaan. Ymmärrän hyvin sote- ja kuntapäätäjien epävarmuuden näiden käsitämättömien uudistusten edessä, ja se, että siellä on erilaisia Mehiläisiä ja muita pörriäisiä pyörimässä, on vain reaktiota siihen, että hallitus aiheuttaa epävarmuutta näillä toimillaan ja tällä vatuloinnillaan ympäri tätä maata tärkeissä sote-palveluissa.

Nyt taas oltaisiin vuodeksi lisää jäädyttämässä kehitystä sotessa. Hiipii väistämättä mieleen ajatus ja kysymys siitä, mitä sitten tehdään, jos tämäkin korttitalo vielä kaatuu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.